

ומרן רוצה למנוע אותי מזה. "איינמאל קומט מיר אויס א זכיה יוצא זיין מצות קידוש ווי ס'דארף צו זיין, און מרן וויל עס אוועק נעמען פין מיר", ולא רצה לקדש בעצמו. וסיים מרן רבינו, דה'ערוגת הבשם' היה גם כן בדרגת ענוה הנ"ל, שחשב שמעולם לא קיים מצות קידוש בשלימות.

תשעה באב

לעתיד לבוא יעסקו בדיני בין המצרים ותשעה באב

בעת הצעת שיעור יום א' מטות-מסעי תשל"ז לפ"ק

כשהתחיל מרן רבינו בלימוד הלכות תשעה באב אמר, דתשעה באב יתהפך לעתיד ליום טוב, וביום טוב אמרינן (פסחים נ, א) שואלין ודורשין בהלכות החג שלשים יום קודם החג. ואמר מרן רבינו, דכמו שלומדים בזמן הזה הלכות שאינם שייכים בזמן שאין בית המקדש קיים, כגון סדר קדשים וכיו"ב. כמו כן ילמדו לעתיד לבא הלכות תשעה באב אף שלא יהיה שייך לקיימן, כי תורה הוא ואינה בטלה לעולם. ועוד, כדי שידעו כמה יסורים גדולים סבלו עם ישראל בעת החורבן ובגלותם.

בליל מוצש"ק פרשת דברים ז' אב תדש"ם לפ"ק, אחר סעודת 'מלוה דמלכה' לכבוד יומא דהילולא של מרן ה'ערוגת הבשם' זי"ע (מסיבה האחרונה שזכינו שמרן רבינו השתתף בו, כי למחרת נפל למשכב שממנו לא קם בעוה"ר), אמרתי למרן רבינו, הא דאיתא^אלי שלעתיד לבא יהיה שבעה עשר בתמוז בבחינת יום טוב ראשון, ותשעה באב בבחינת יום טוב אחרון, והשלש שבועות של בין המצרים יהיו בבחינת 'חול המועד'.

אחר כך פתח מרן רבינו ואמר (לגודל חיבת הקודש אעתיקו באידיש בלשון קדשו): "איך האב געהערט אז ס'איז געווען א מנהג ביי רבי'ס, ווען מען איז געפארן ארויס זומער זיך

אפצורוהען און ס'איז אויס געקומען תשעה באב אויך, האט מען זיך נישט מיטגענומען א קינות, ווייל מען האט געהאפט אז משיח וועט קומען און מ'וועט נישט ברויכען א קינות. האב איך געזאגט, אז עס איז מיר איינגעפאלן אז פונקט אזוי ווי היינט לערנט מען דיני קרבנות וואס איז אמאל נוהג געווען, כאטש היינט האבן מיר נישט קיין קרבנות, דאך זאל מען וויסן ווי אזוי ס'איז געוועזן בשעת ווען מען האט געברויכט א קרבן. איז ווען דער אייבערשטער וועט העלפען און משיח וועט קומען, וועט מען אויך לערנען אלץ זכר די אלע דינים וואס איז נוהג געווען אין די דריי וואכן בין המצרים, נישט ווייל ס'איז א נפקא מינה למעשה, נאר ווייל ס'איז געווען א חלק תורה, אזוי ווי מען לערנט דיני קרבנות וואס איז געווען א חלק תורה, כאטש היינט איז עס נישט א נפקא מינה למעשה, אזוי וועט מען דעמאלטס לערנען א חלק תורה וואס איז געווען אין גלות". וסיים מרן רבינו, "מעג מען יא מיטנעמען די קינות".

(הק' יהושע קלמן גאלדבערגער - הכותב)

לימוד התורה בערב תשעה באב

אצל הצעת שיעור בדיני תשעה באב - מחנה קהלת יעקב - שנת תשל"ז לפ"ק

אמר מרן רבינו, דה'חתם סופר' (שו"ת או"ח סי' קנו) כתב הטעם, למה בערב תשעה באב אסור ללמוד כבר מחצות היום, ושאר עניני תעניתים אכילה שתיה וכו' מותר עד הלילה. משום דלימוד תורה גורם שאחר כך גם כן יחשוב מזה, שאפילו ב' או ג' שעות אחר הלימוד עוד זוכר וחושב מה שלמד, ואם כן נכנס לתשעה באב כשהוא שמח. מה שאין כן באכילה, הרי רק בשעת אכילה חושב מזה, ואחר כך כבר נשכח (ואינו נכנס לתשעה באב כשהוא שמח). וסיים מרן רבינו "דאס האט נאר דער 'חתם סופר' געקענט זאגן", ע"כ.

סעודה שלישית בערב תשעה באב

קיין תשל"ז לפ"ק - מחנה קהלת יעקב

דו"ז מרן ה'קרן לדוד' זי"ע היה נוהג להתפלל לפעמים בביהכ"נ הגדול של האורטודוקסין, פעם כשהתפלל שם ביום הקדוש, נתלו עמו כמה תלמידים ומעריצים, והיה אחד מהחסידים שהיה צריך לומר קדיש, ואמר הנוסח 'ויצמח פורקניה' מה שהם לא נוהגים לאמרו. וה'ראש הקהל' כעס מאוד על החסיד על החוצפה שעשה.

אחר איזה ימים ניגש ה'קרן לדוד' אל ה'ראש הקהל' ואמר לו, אספר לך איזה עובדא, כשהייתי אברך ואכלתי מזונות (קעס"ט) אצל חותני בבארדיוב, היה שם בית המדרש של חסידים, ותשעה באב היה חל באותה שנה ביום ראשון בשבוע, ובסעודה שלישית בערב תשעה באב האריכו החסידים בשירות ותשבחות בבין השמשות, ונכנס שם איש אשכנזי (דייטשער) וכעס ואמר, מה זאת, תשעה באב בלילה יושבים ומזמורים, היתכן. ענה אחד מהם, וואס טוט איהר אזא צייט, איר גייט שפאצירן מיט אייער בני בית, זאל זיך אייך דאכטן ווי די אלע זענען אזוי ווי נשים.

והמשיך ה'קרן לדוד', ידמה נא כבודו שה'ויצמח פורקניה' הוא כמו דיבור באמצע הקדיש, וכמו שאינו מקפיד באותם המדברים באמצע הקדיש, כך לא יקפיד על אמירת 'ויצמח פורקניה'.

מילכיגע שלש סעודות

בעת הצעת שיעור בהלכות תשעה באב מחנה קהלת יעקב - תשל"ז לפ"ק

בסימן תקנ"א מביא המג"א (ס"ק לא) בשם 'הגהות מנהגים' (מנהגי אב אות נט), דערב תשעה באב שחל בשבת, אסורים הגדולים לאכול בשר אחר חצות, ע"כ. ומהאי טעמא הקפידו ב'בעלזא' שלא לאכול בשר בשלש סעודות בשבת ערב תשעה באב, רק לעשות "מילכיגע שלש סעודות", אף דמדינא דשו"ע מותר, אבל בבעלזא נקטו חומרת ה'הגהות מנהגים'.

מלוה מלכה מבעוד יום

פעם כשחל תשעה באב בשבת, חילק מרן רבינו פעם שנית דגים בסעודה שלישית אחר הזמירות, ואמר שיכונו בזה לקיים מצות סעודת 'מלוה מלכה'. דאיתא בשו"ע או"ח (סי' רצג ס"ג) דמי שהוא אנוס ולא יוכל להבדיל משתחשך יכול להבדיל בשבת מפלג המנחה ולמעלה, ולפי זה יש מקום גם כן לעשות סעודת 'מלוה מלכה' מבעוד יום.

ואגב ארשום, דבעת סעודת רעוא דרעוין הנ"ל שינה מרן רבינו מניגון הרגיל על 'אתקינה סעודתא' וזימר במקומו ניגון של שמחה. והפסיק מלאכול קודם השקיעה, אבל ברכת המזון בירך אחר השקיעה.

(מפי המשב"ק)

אבילות תשעה באב

כשהיה מרן רבינו בתשעה באב בירושלים, ובליל תשעה באב אחר הקינות נסע עם רכב

לבית, ולא רצה בשום אופן לשבת על יד הנהג על הכסא, רק סידרו לו ניירות על ריצפת הרכב על יד המשאות, וכך נסע בישיבה על הריצפה של האוטו, ולא בקאבינא (אפטיילונג) שעל יד הנהג^{תל}.

(הרב ז. סופר רח' יונה ירושלים, ממכתב ב'דער אידישער שטראל' - מונ"א תשמ"ט)

פעם בתשעה באב הושיט המשב"ק את המקל הזהב (ראשו היה של זהב) עמו השתמש מרן רבינו בכל יום לצורך הליכה, ודחף מרן רבינו המקל להצד, ולא רצה להשתמש עם מקל זהב ביום כזה.

(מפי המשב"ק)

מכור ולא לצמיתות

תשעה באב שנת תשכ"ט לפ"ק אחר תפלת מנחה

מכור לצמיתות וכו' בצאתי מירושלים (קניות לתשעה באב). אמר מרן רבינו, שנראה לו להגיה בפיוט זה, כי לא הגון הדבר לומר 'מכור לצמיתות', מאחר שאנחנו צריכים להשתוקק תמיד שהשי"ת יחיש לנו את גאולתינו, ולפיכך נראה לו להגיה 'מכור ולא לצמיתות'.

ז' אב בחוסט ושבת נחמו במאריענבאד

סיפר מרן רבינו: פעם נסענו עם אאמו"ר ה'ויגד יעקב' זצ"ל לעיר חוסט על ז' אב יומא דהילולא של אא"ז מרן ה'ערוגת הבשם' זי"ע, ולא היה הזמן מספיק (ס'איז נישט אויסגעקומען) שנוכל להגיע לשבות על 'שבת נחמו' במאריענבאד אצל מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע רק אם

תלח. מרן רבינו היה שלוש פעמים בירושלים עיה"ק ת"ו בתשעה באב, בשנים תשכ"ד, תשל"א, ותשל"ה לפ"ק.

מעשה זו אירע בשנת תשל"א לפ"ק. כ"ק מרן רבינו נסע אז ברכבו של הרה"ח ר' ברוך רייכמאן ז"ל מביהמ"ד 'תולדות יעקב' הישן ברחוב יואל, להאכסניא בבית גיסו הגה"צ רבי פישל סופר זצ"ל רב דבית מדרשינו שם, ברחוב צפניה. (מפי הר"ר מרדכי שלמה גאלדבערגער הי"ו).

וכן היה בשנת תשכ"ד לפ"ק, בליל תשעה באב (בירושלים) בנסוע הביתה, לא רצה מרן רבינו לנסוע ב"קאר", מפני שצריך לישב, ותשעה באב אסור בישיבה, ולכן נסע מעומד בטרא"ק. (הובא בקונטרס 'אלה מסעי' - נתיב טו אות ג).

בשנת תשל"ה לפ"ק, שהה מרן רבינו בתשעה באב בעיר ערד באה"ק ת"ו.

נהיה שם גם על תשעה באב (שחל אז ביום ה' בשבוע) הל"ט, על כן שמנו לדרך פנינו והגענו לשם עוד קודם תשעה באב. מרן מבעלזא זי"ע לא אמר לפני הקהל (פארנעזאנט) הקינות, רק **הציונים** (היינו אותן קינות המתחילים בתיבת 'ציון' שבסוף הקינות).

(מפי הרה"ח ר' אליעזר רוד אויש ד"ר)

הרחקת העצבות

ליל שב"ק ואתחנן תשל"ט לפ"ק אחר עריכת השלחן בדרך הביתה

בפולין היו נוהגים הילדים בתשעה באב אחר הקינות, לזרוק מיני צמחים המדביקים על האנשים שהלכו במרירות ובעצבות על חורבן בית המקדש, כדי לעוררם מעצבותם. ואמרו הצדיקים על זה, דאף שהוא רק מנהג ילדים, מכל מקום יש בזה רמז מוסר, דבית המקדש נחרבה על שנאת חנם (יומא ט, ב) שלא היה ביניהם אחדות, ולזה מרמזים בזריקות אלו הצמחים, שמדבק אנשים זה עם זה, כדי לעורר אותם שיהיו באחדות.

אחר כך סיפר מרן רבינו העובדא המובא בספר **'טעמי המנהגים'** (עניני תשעה באב אות תרסא בגליון) עם הרה"ק מרוזין זי"ע, שהורידו מצודה דרך פתח הגג לתוך בית המדרש, לתפוש בתוכו אנשים שהיו בעצבות להעלותם על הגג, פעם אחת לכדו במצודה את הרה"ק מרוזין, כי אלו שעמדו על הגג לא הבחינו בדיוק את זהותו, וגם אותו החלו להרים, אחר שהכירוהו הורידוהו בחזרה, ואמר הרה"ק מרוזין כלפי מעלה, רבוש"ע אתה רואה שבניך אינם מרוצים ביום טוב זה, בבקשה קחהו נא מהם.

והעיר על זה מרן רבינו, שלא טוב עשו המדפיסים שהדפיסו עובדא זו בתוך ה'טעמי המנהגים', כי זה נותן כח למתנגדים לטעון על החסידים, ומה שהיו חסידים שהתנהגו כן, זה היה מחמת שהיו במרירות גדול מהחורבן ורצו לחזק את עצמם במקצת.

תלט. כן היה הקביעות בשנת תרפ"ה לפ"ק. ראה מה שכתב מרן רבינו בהקדמת 'ויגד יעקב' חלק במדבר (ד"ה ושמעתי) וז"ל: ושמעתי כעין זה מפי כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע כאשר זכיתי עם כ"ק אאמו"ר זצ"ל לשבות אצלו במרחץ מאריענבאד בשנת תרפ"ה בפרשת ואתחנן וכו', עי"ש. (וזה היה כארבע שבועות לפני חתונת מרן רבינו זצ"ל).

פעם היה הרה"ק מלובלין זי"ע שטארק צוגעלייגט בתשעה באב, וחששו החסידים שלא יזיק לבריאותו, על כן קראו אצלו איש בדחן אחד שהיה משמחו במילי דבדיחותא, והתחיל הבדחן לומר הקינות באותו ניגון שקורין לעלות לתורה בשמחת תורה, וצעקו האנשים עליו, והשיב להם שהתחלף לו הניגון בטעות. אחר כך אמר שכוונתו היתה לשכוח בזה את הרבי, ולעוררו ממרירותו.

תחת אחד השיחים במחנה קהלת יעקב יום ה' דברים תשל"ז לפ"ק

שוב פעם היה הרה"ק מלובלין זי"ע שטארק צוגעלייגט בתשעה באב, ושאל הבדחן הנ"ל את הרה"ק שאינו מבין למה בפסח יושבים על הכסא, ובתשעה באב יושבים על הקרקע, הלא היה צריך להיות בהיפך, דבפסח שמכבדים ורוחצים ומנקים את הרצפה קודם החג, היו יכולים לישב אפילו על הקרקע מחמת רוב נקיותו, ובתשעה באב שאינם רוחצים את הרצפה והוא בלתי נקי, היו צריכים לישב על הכסא.

עוד אמר הבדחן, "בעוונותינו הרבים" הרבי הוא צדיק. ושאל אותו הרה"ק לכוונתו. השיב הבדחן, לפי שאנו מלאים עוונות, והרבי אינו עושה עוונות, לכן הרבי נחשב לצדיק. ואלמלי היינו כולנו מנוקים מעוונות, אז לא היה הרבי נחשב לצדיק.

ושמח החוזה, ושחוק קל עבר על פניו הקדושים.

עש"ק דברים תשל"ח אחר התפלה בדרך חזרה מביהמ"ד לביתו

סיפר מרן רבינו, פעם אחת בתשעה באב אחר הקינות שאל אחד את הרה"ק הייטב לב' איזה שאלה, והייטב לב' הראה לו פנים צהובות. והיה נוכח שם איש אשכנזי, וכשראה את הייטב לב' בפנים צהובות בתשעה באב היה לפלא בעיניו, פנה הייטב לב' אל האיש ואמר: "דער באשעפער וואלט ווען אויך שוין געוואלט פטור ווערן (לאכן) פון דעם יום טוב".

אמירת הפרשיות עם התפילין

אחר תפלת מנחה תשעה באב תשל"ח לפ"ק

אמר מרן רבינו, דאיתא ב'משנה ברורה' (סי' תקנה סק"ד) שאין לומר ארבע פרשיות עם התפילין שמניחים בתשעה באב במנחה, דכעת הוא רק כקורא בתורה, ותשעה באב אסור בתלמוד תורה כל היום.

וצריך עיון, דהלא הוא מסדר היום, וכמו שמותר לומר 'איזהו מקומן' משום שהוא מסדר היום, כך מותר לומר ארבע פרשיות כיון שנוהגים לאומרו בכל יום עם התפילין.

עוטר ישראל בתפארה

והמשיך מרן רבינו, שראה דבר חידוש בלוח שיצא לאור ע"י הג"ר יצחק נפתלי קנאפלער (מלפנים רב בטשילע), ומקורו מ'סידור יעב"ץ' (דיני תשעה באב, חלק ב אות ג), שאין לברך בבוקר ברכת 'עוטר ישראל בתפארה', כיון שאין מניחין תפילין בשחרית. והוא תמוה מאד, דמאי שנא משבת ויום טוב שגם כן אין מניחין תפילין, ומכל מקום מברכין ברכת 'עוטר ישראל בתפארה'.

וסיפר מרן רבינו, שפעם בא לפניו 'עם הארץ' ושאל ברצינות אם צריך לומר עוד הפעם 'ברוך שאמר' כיון ששכח לנשק הציצית.

שמחה של חנם...

בעת סיום מסכת ב' אב תשל"ו לפ"ק מחנה קהלת יעקב

אצל תלמידי הרה"ק מלובלין זי"ע אירע מעשה בשנה שחל תשעה באב ביום א' אחר השבת, ומנהגם היה בכל שבת בסעודת רעווא דרעווין לרקוד ולשמוח בעת ההיא, ובשבת זו גם כן רקדו ושמחו בסעודה שלישית והמשיכו עד הלילה, ובתוך כך כבר בא רבם הרה"ק מלובלין זי"ע בלא מנעלים לאמירת הקינות. וכשהבחינו התלמידים ברבם הקדוש, נזדעזעו מאד וייראו לנפשם. פנה אליהם הרה"ק ואמר, בגמרא (תענית כט, א) איתא על בכיית המרגלים, אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות. והמשיך הרה"ק ואמר, אף אתם שמחתם שמחה של חנם יעזור הקב"ה שתשמחו שמחה לדורות.

וסיפר הרה"ג ר' יודא וועבער ז"ל (גיסו של מרן רבינו ור"מ בישיבתינו הק') שזוכר דפעם בליל א' דראש השנה לפני מעריב, הציע מרן ה'ויגד יעקב' זי"ע שיעור ברמב"ם הלכות תשובה, ונכנס הרהור תשובה כל כך בתלמידים עד שהלכו לרקוד מתוך שמחה, ואז סיפר להם מרן ה'ויגד יעקב' עובדא זו.

ומרן רבינו נענע בראשו לאות הנאה.

תחנון בתשעה באב

שלחן הפירות ליל שב"ק דברים שנת תשל"ז לפ"ק

בספה"ק 'ייטב פנים' (מאמר 'אבני זכרון' אות יא; ומאמר 'יפה לעינים' אות יח) מביא, שזקיני הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע כשנסע בפעם הראשונה להרה"ק הרבי מלובלין זי"ע היה לו קושיא על החסידים, למה הם תמיד בשמחה ואינם מקיימים מה דאיתא בשלחן ערוך (או"ח סי' א ס"ג) דראוי לכל ירא שמים להיות מיצר ודואג על חורבן בית המקדש. ובאמצע הדרך התבונן ה'ישמח משה' והתפלל במחשבתו אל השי"ת היודע מחשבות שלא יקשה בעיניו דבר זה, וקומה בעזרתי אשר בבואי אל הצדיק הזה יתורץ לי קושיא הנ"ל, כי הלא אמרו חז"ל (יומא לה, ב) הבא לטהר מסייעין אותו, ולכאורה למה אמרו מסייעין בלשון רבים, אלא דהכוונה הוא שגם הצדיק יסייע אותו. וכשהופיע לפני הרה"ק מלובלין, שאל אותו למה נפלו פניכם, הגם שצריך להיות מיצר ודואג על החורבן, אבל כבר מובא בספה"ק 'חובות הלבבות' (שער הפרישות פ"ד) דהחסידי צהלתו בפניו ואבלו בלבו, ולמה אני אומר זאת לכם, לפי שאמרו חז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, למה אמרו מסייעין בלשון רבים, אלא הכוונה שגם אחרים צריכים לסייע.

והמשיך הרה"ק מלובלין, על פי משל ששמע מהרה"ק רבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, מלך גדול תעה בדרך, ובא למקום שהיה לו אוהב, ואמר לו אוהבו הגם שמצד אחד לבי כואב שהמלך הוא בגלות, מכל מקום מצד אחר שמח נפשי מאד שהמלך אתי בבית. כמו כן הדבר אצלנו, הגם שאנו צריכים להצטער ולדאוג על החורבן ועל השכינה שהיא בגלות, מכל מקום אנו שמחים שהקב"ה הוא אתנו, כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט), ע"כ.

ואמר מרן רבינו, דלפי זה יתבאר היטב הא דאיתא בשו"ע (או"ח תקנט, ד) דאין אומרים תחנון בתשעה באב דאיברי מועד, כדכתיב קרא עלי מועד. [ואמר מרן רבינו, הגם דפסוק זה לא קאי אתשעה באב רק אראש חודש, (פסחים עז, א ורש"י ד"ה קרא; תענית יז, ב רש"י ד"ה וראש חודש; שבועות י, א ורש"י ד"ה קרא)].

ולפי המשל הנ"ל יובן שפיר, דנקרא מועד לפי שהשכינה אתנו, ולכן איקרי יום טוב.

מנהגי תשעה באב והליכות הצדיקים

בעת הליכת מרן רבינו מהשלחן לביתו נאווה קודש

הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע נהג לילך ביום הכיפורים יחף לגמרי אף בלי פוזמקאות, אבל היה לו מכנסיים ארוכות ורחבות, והיה מכסה רגליו בעת התפלה.

שב"ק אחצ"ה בדרך הליכתו לביהמ"ד

אמר מרן רבינו, פעם אירע שדודי כ"ק הגה"צ מצעהלים לא היה יכול להיות הש"ץ לאמירת 'קניות' מחמת חולשת מזגו, וכיבד לאיש אחד לומר ה'קניות'. ופנה אליו דודי הגה"צ ואמר לו, תכין לך ניגון יפה, כדי שאם יבא משיח צדקינו נוכל לקבלו בניגון טוב ויפה.

בעת לימוד הלכות תשעה באב סימן תק"ס - הלכות עשיית זכר לחורבן

סיפר מרן רבינו, הרה"ק רבי הלל קאלאמייער זצ"ל היה אצל הרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנז זצ"ל, וראה שאין לו 'זכר לחורבן' בביתו. פנה אליו ואמר לו היתכן, הלא בשו"ע איתא שצריך לעשות זכר לחורבן. עמד הרה"ק ה'דברי חיים' ממקומו, נטל סולם ועלה עליו, ובכבודו ובעצמו גירר הסיד ל'זכר לחורבן'.

ערב תשעה באב תשל"ז לפ"ק

הגאון ה'נודע ביהודה' היה בוכה ודואג מאד על החורבן בתשעה באב, ותלמידו בעהמ"ח ספר 'תשובה מאהבה' כותב"מ שבכה כ"ד שעות.

קידוש לבנה ומקוה מוצאי תשעה באב

בעת הצעת שיעור בהלכות תשעה באב תשל"ז לפ"ק

ונוהגין שלא לקדש הלבנה עד אחר תשעה באב (רמ"א סי' תקנא ס"ח).

וב'באר היטב' (ס"ק כה) מביא בשם האריז"ל (פרע"ח שער חג השבועות) דיש לקדש הלבנה דוקא במוצאי תשעה באב, כי במוצאי תשעה באב נולד בן דוד, ובקידוש לבנה אומרים "דוד מלך ישראל חי וקיים".

פעם^{תמא} אחת היה הרה"ק מבוטשאטש זצ"ל אצל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, ובמוצאי תשעה באב הלכו החסידים למקוה קודם קידוש לבנה, ונסתפק ה'אשל אברהם' אם מותר

תמ. בהספדו על ה'נודע ביהודה' לפני מטתו, הנדפס בספרו 'עולת חדש' (ח"ג דרוש יז אות תקמט) וז"ל: כי מי יוכל לבכות ולהתחנן כמו רבינו הגדול זכרוננו לברכה לחיי עוה"ב, מערב תשעה באב עד מוצאי תשעה באב לא פסיק פומיה מקינות ויללות ורב איכות, והיה מתעולל בעפר בבכי ודמעה, כל מי שהלך אחורי בית הכנסת בחוצות אחז בשרו פלצות לקולו הנשמע ברמה ביללה, עכ"ל.

תמא. ראה עוד לעיל ערך 'מקוה' ד"ה מקוה במוצאי תשעה באב.

לרחוק כיון דבמוצאי תשעה באב עדיין נוהגים בכל דיני אבילות הנהוגים מראש חודש אב ואילך, אבל לא הרהר אחריהם ('אשל אברהם' סי' תקנח ס"א).

ואמר מרן רבינו, דיש לומר דלצורך מצוה מותר.

חסידים גייען

בעת הצעת שיעור בהלכות תשעה באב - תשמו"א לפ"ק

אחד שאל באמצע השיעור אודות הליכה למקוה במוצאי תשעה באב, ענה מרן רבינו "ס'זענען דא חסידים וואס גייען".

